

Verkennend natuurwaardenonderzoek

Locatie: Kerkstraat 9-11 te Hank
Gemeente Werkendam (Noord-Brabant)
Datum: 6 maart 2013
Projectnummer: 211x06255
Opgesteld door: P. Maas – Ecoloog ruimtelijke ordening

Bij ruimtelijke planvorming is een toetsing aan de Natuurbeschermingswet verplicht. Een ontwikkeling kan namelijk effect hebben op aanwezig flora (zoals begroeiingen) en fauna (bijvoorbeeld eekhoorn of broedvogels). In het kader van de juridisch-planologische procedure is tevens een toetsing aan de Flora- en faunawet verplicht.

Door middel van een verkennend flora- en faunaonderzoek is een beoordeling gemaakt van de effecten dat het project zal hebben op beschermde natuurwaarden, hierdoor wordt duidelijk of het project in overeenstemming is met de natuurwetgeving.

Natuurbescherming in Nederland

De bescherming van de natuur is in Nederland vastgelegd in respectievelijk de Natuurbeschermingswet en de Flora- en faunawet. Daarnaast vindt beleidsmatige gebiedsbescherming plaats door middel van de Ecologische Hoofdstructuur, die is geïntroduceerd in het 'Natuurbeleidsplan' (1990) van het Rijk en op provinciaal niveau in de Structuurvisie en Verordening Ruimte is vastgelegd. Bij ruimtelijke planvorming is een toetsing aan de natuurwetgeving verplicht. Door middel van een verkennend flora- en faunaonderzoek is een beoordeling gemaakt van de effecten die het plan zal hebben op beschermde natuurwaarden. Hierdoor wordt duidelijk of het plan in overeenstemming is met de natuurwetgeving.

- *Natuurbeschermingswet*

De Natuurbeschermingswet heeft betrekking op de Europees beschermde Natura 2000-gebieden en de Beschermde natuurmonumenten. De Vogelrichtlijn- en Habitatrichtlijngebieden worden in Nederland gecombineerd als Natura 2000-gebieden aangewezen. Als er naar aanleiding van projecten, plannen en activiteiten mogelijk significante effecten optreden, dienen deze vooraf in kaart gebracht en beoordeeld te worden. Projecten, plannen en activiteiten die mogelijk een negatief effect hebben op de beschermde natuur in een Natura 2000-gebied (of Beschermde Natuurmonument) zijn vergunningsplichtig.

- *Flora- en faunawet*

De Flora- en faunawet heeft betrekking op alle in Nederland in het wild voorkomende zoogdieren, (trek)vogels, reptielen en amfibieën, op een aantal vissen, libellen en vlinders, op enkele bijzondere en min of meer zeldzame ongewervelde diersoorten (uit de groepen kevers, mieren, schelp- en schaaldieren) en op een honderdtal vaatplanten. Voor alle soorten, dus ook voor de

soorten die zijn vrijgesteld van de ontheffingsplicht, geldt wel een zogenaamde 'algemene zorgplicht' (art. 2 Flora- en faunawet). Deze zorgplicht houdt in dat de initiatiefnemer passende maatregelen neemt om schade aanwezige soorten te voorkomen of zoveel mogelijk te beperken. Hierbij gaat het bijvoorbeeld om het niet verontrusten of verstoren in de kwetsbare perioden zoals de winterslaap, de voortplantingstijd en de periode van afhankelijkheid van de jongen. De zorgplicht geldt altijd en voor alle planten en dieren, of ze beschermd zijn of niet, en in het geval dat ze beschermd zijn ook als er ontheffing of vrijstelling is verleend.

Bij ruimtelijke ontwikkelingen moet naast de zorgplicht ook rekening gehouden worden met de juridisch zwaarder beschermde soorten uit 'tabel 2', de bijlage 1 soorten van het besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten, de soorten uit Bijlage IV van de Habitatrictlijn (tezamen tabel 3) en met alle vogels. Van deze laatste groep is een lijst opgesteld met vogelsoorten waarvan de nesten jaarrond beschermd zijn en een lijst met vogels waarbij inventarisatie gewenst is. Komen soorten van de hierboven genoemde beschermingsregimes voor dan is de eerste vraag of de voorgenomen activiteit effecten heeft op de beschermde soorten. Treden er effecten op dan dient er gekeken te worden of er passende maatregelen getroffen kunnen worden om de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats te garanderen.

- *Ecologische Hoofdstructuur*

De Ecologische Hoofdstructuur (EHS) en de provinciale groenstructuur zijn ruimtelijk in de Structuurvisie en Verordening vastgelegd. De EHS is een robuust netwerk van natuurgebieden en tussenliggende verbindingzones. Dit netwerk bestaat uit bestaande natuurgebieden, nieuw aan te leggen natuur en verbindingzones tussen de gebieden. Ook de beheergebieden voor agrarisch natuurbeheer behoren tot de EHS. Planten en dieren kunnen zich zo van het ene naar het andere gebied verplaatsen. Op plekken waar gaten in het netwerk zitten, legt provincie Noord-Brabant nieuwe natuur aan. De feitelijke beleidsmatige gebiedsbescherming vindt plaats middels de uitwerking van het provinciaal beleid in de gemeentelijke bestemmingsplannen. De EHS in Noord-Brabant sluit aan op de EHS in de rest van Nederland. De EHS heeft als doel verlies van natuur- en landschapswaarden tegen te gaan. Binnen de EHS geldt daarom de 'nee, tenzij'-benadering. Dit houdt in dat bestemmingswijziging niet mogelijk is, als daarmee de wezenlijke kenmerken of waarden van het gebied worden aangetast. Afwijken van deze regel is alleen mogelijk als het maatschappelijk belang groot is en er geen reële alternatieven zijn.

Huidige situatie en ontwikkeling

De initiatieflocatie is gelegen in het zuidwestelijke deel van de woonkern van Hank, ten westen van de dorpskerk. Het plangebied wordt aan de zuidzijde begrensd door de Kerkstraat. Ten westen zijn enkele bebouwingen aanwezig, ten noorden de parkeerplaats en ten oosten de dorpskerk. Het plangebied is bebouwd en herbergt weinig groenwaarden. Ten noorden van het plangebied is een parkeerplaats aanwezig, daar ten westen en noorden van zijn enkele groenwaarden als ondiepe sloot en struikbeplantingen te vinden. Ten noorden van het plangebied en rondom de kerk staan enkele bomen.

Op de locatie van het huidige dorpshuis aan de Kerkstraat 9-11 in Hank is er de wens om nieuwbouw te plegen. Het huidige dorpshuis is verouderd en voldoet niet meer aan de wet- en regelgeving ten aanzien van onder andere geluid en ventilatie. De globale ligging en begrenzing van het plangebied is te zien in de afbeelding op de volgende pagina.

Globale ligging van het plangebied aan de Kerkstraat 9-11 te Hank.

In de onderstaande afbeeldingen is een impressie van het plangebied ten tijde van het veldonderzoek op de locatie te zien.

Voorzijde van het plangebied, met links de bebouwingen van Kerkstraat nr. 9 en recht het huis aan nr. 11 te Hank.

Achterzijde van het plangebied, met links een ondiepe sloot met enkele houtopstanden en rechts de parkeerplaatsen en aanwezige bomen ten noorden van het plangebied.

Impressie van de gebouwen, links de binnenzijde van het linkergebouw en rechts verschillende kieren en openingen onder de dakgoot aan de achterzijde van het gebouw (bij de parkeerplaats).

Werkwijze verkennend natuurwaardenonderzoek

De ontwikkeling kan effect hebben op aanwezig flora (begroeiingen) en fauna (b.v. eekhoorns, broedvogels). In het kader van de juridisch-planologische procedure is een toetsing aan de flora- en faunawet verplicht. Hiertoe is zowel een bronnenonderzoek als een veldonderzoek uitgevoerd. Voor dit bronnenonderzoek is gebruik gemaakt van vrij beschikbare gegevens, zoals algemene verspreidingsatlassen. Er zijn geen gegevens aangekocht bij het Natuurloket, omdat door middel van het veldbezoek en vrij beschikbare gegevens reeds een voldoende beeld van het plangebied is verkregen.

Om een beeld te krijgen van de natuurwaarden is op 30 november 2012 door een ecooloog van BRO¹ een verkennend veldbezoek gebracht aan het plangebied. Mogelijke verblijfplaatsen en sporen van dieren zijn onderzocht, er is daarbij bijzondere aandacht uitgegaan naar gebouwbewonende diersoorten.

Aan de hand van het uitgevoerde onderzoek is vervolgens een inschatting gemaakt van de effecten van de ruimtelijke ontwikkeling op aanwezige (beschermde) natuurwaarden. In de effectbeoordeling zijn de gevolgen van de ruimtelijke ingreep afgezet tegen de aanwezige natuurwaarden vanuit de Flora- en faunawet en planologisch beschermde natuurwaarden. Deze werkwijze vloeit voort uit de 'Wijziging beoordeling ontheffing Flora- en faunawet bij ruimtelijke ingrepen' van het Ministerie van LNV van september 2009.

Natuurtoets en effectbeoordeling

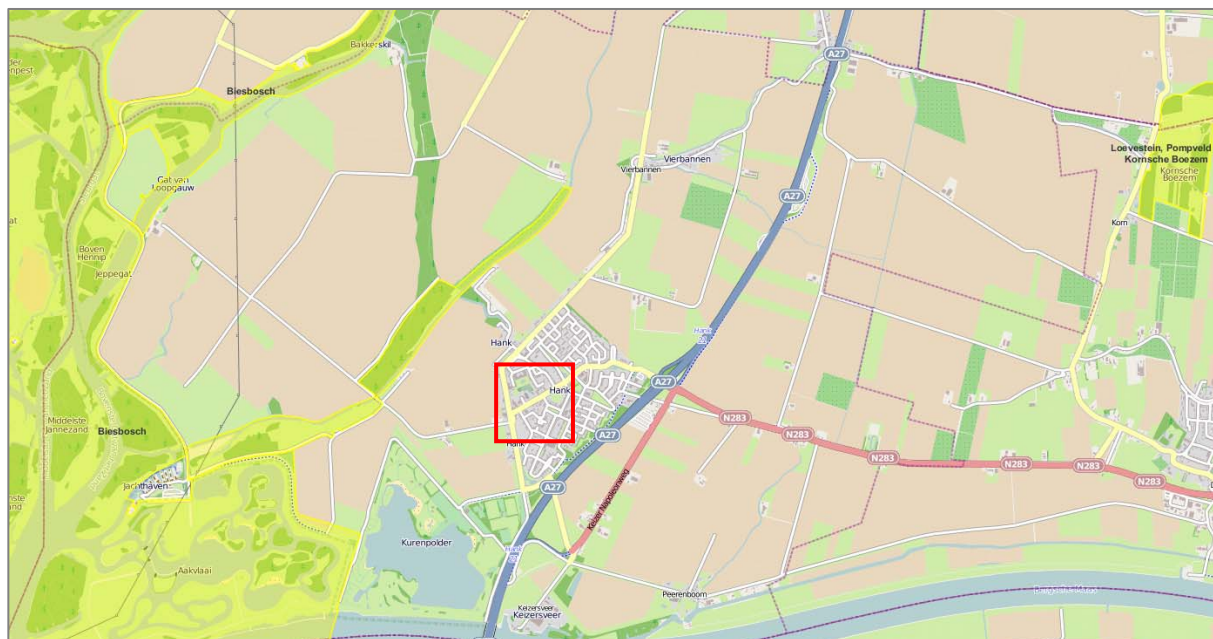
Onderstaand worden de resultaten van het verkennende natuurwaardenonderzoek gepresenteerd. Daarnaast is er per onderdeel een effectbeoordeling gegeven, waarin de effecten van de ruimtelijke ontwikkeling worden afgezet tegen aanwezige natuurwaarden.

¹ BRO is lid van het Netwerk Groene Bureaus (NGB). Het NGB is de brancheorganisatie voor groene adviesbureaus en heeft als doel kwaliteitsbevordering en belangenbehartiging. Onze werkzaamheden voeren wij dan ook uit volgens de door het NGB vastgestelde gedragscode (versie juni 2008, aangevuld in februari 2010). De medewerkers binnen de discipline ecologie voldoen aan de door het Ministerie van EL&I genoemde voorwaarden voor ter zake deskundigen op het gebied van ecologisch onderzoek.

Indien er effecten te verwachten zijn, is concreet geadviseerd over eventuele vervolgstappen, zie daarvoor de paragraaf conclusie en aanbevelingen.

- *Natuurbeschermingswet*

In een straal van 5 kilometer afstand rondom Hank liggen twee wettelijk beschermde natuurgebieden, de Natura 2000-gebieden “Biesbosch” en “Loevestein, Pompeveld & Kornische Boezem (zie onderstaande afbeelding). De instandhoudingsdoelstellingen van beide gebieden zijn als bijlage toegevoegd.

Uitsnede van de gebiedendatabase van het Ministerie van EL&I; het plangebied is globaal in de afbeelding omkaderd en ligt op ruime afstand van door de Natuurbeschermingswet beschermde gebieden.

De ontwikkelingslocatie in Hank ligt buiten de invloedssfeer van door de Natuurbeschermingswet beschermde gebieden. Mogelijk versturende effecten van de ruimtelijke ontwikkeling op de huidige staat van instandhouding van aangewezen habitattypen en habitatsoorten zijn gezien de zeer beperkte omvang van de ontwikkeling op voorhand uit te sluiten. Vanuit het plan hoeft geen rekening gehouden te worden met de wettelijke gebiedsbescherming.

- *Flora- en faunawet*

Onder de Flora- en faunawet zijn een aantal soortgroepen beschermd. Onderstaand worden deze soortgroepen besproken, het gaat om vaatplanten, grondgebonden zoogdiersoorten, vleermuizen, vogels, vissen, amfibieën, reptielen en ongewervelde diersoorten.

De begroeiingen in het plangebied bestaan uit deels gecultiveerde plantensoorten. Er is een matig ontwikkelde ondergroei aanwezig onder de opgaande structuren in en rondom het terrein. Er zijn geen bijzondere muurvegetaties waargenomen. Beschermde of bedreigde plantensoorten zijn niet aangetroffen. Op basis van de resultaten uit het veldbezoek is het voorkomen van beschermde of bedreigde soorten in het plangebied redelijkerwijs uit te sluiten. Door de ruimtelijke ontwikkeling zijn er geen negatieve effecten te verwachten op streng beschermde planten-

soorten. Gezien het biotoop is het niet nodig een aanvullend onderzoek naar de aanwezige flora in het plangebied uit te voeren.

Behalve mol en veldmuis kunnen enkele andere algemeen beschermde diersoorten van beschermingsniveau 1 op enige wijze van het gebied gebruik kunnen maken, zoals egel en huisspitsmuis. Voor de genoemde soorten geldt een algemene vrijstelling van de Flora- en faunawet bij ruimtelijke ontwikkelingen. De aanwezigheid van verblijfplaatsen van strenger beschermde grondgebonden zoogdiersoorten, zoals steenmarter en das, is op basis van algemene verspreidingsgegevens, het ontbreken van geschikte biotopen en de bevindingen tijdens het veldonderzoek uit te sluiten. Bij de planvorming hoeft derhalve geen rekening gehouden te worden met de aanwezigheid van streng beschermde grondgebonden zoogdiersoorten.

Tijdens het veldbezoek is daarnaast gelet op de aanwezigheid van potentiële verblijfplaatsen van vleermuizen, zoals bijvoorbeeld holle bomen en gebouwen. Rondom het plangebied zijn een aantal vleermuiswaarden aanwezig, zoals laanstructuren en potentieel foerageergebied. Daarnaast zijn er mogelijk geschikte verblijfplaatsen in de bebouwingen aanwezig, het is daarom niet zondermeer uitgesloten dat door de ontwikkeling geen vaste rust- of verblijfplaatsen van vleermuizen zullen worden aangetast. Er worden geen grote aantallen verwacht (mogelijk alleen paar- of zomerverblijfplaatsen). Het is in dit geval aan te raden een aanvullend onderzoek naar de aanwezige vleermuiswaarden in het plangebied uit te voeren. Dit onderzoek kan in het voorjaar van 2013 ingezet worden. Een aanvullend onderzoek naar het voorkomen van vleermuizen en gebruik door vleermuizen van het plangebied wordt in dit geval noodzakelijk geacht. Een dergelijk onderzoek geeft inzicht in de effecten van de ontwikkeling op de aanwezige functies van vleermuizen in het plangebied².

Er is gelet op het voorkomen van nestplaatsen van vogelsoorten die jaarrond beschermd zijn. In stedelijk gebied zijn dit soorten als huismus, gierzwaluw en soms steenuil. Er zijn echter geen nestplaatsen van deze soorten waargenomen. Ook nestplaatsen van andere soorten uit deze groep zijn niet waargenomen, het plangebied voldoet daarnaast niet aan de biotoopeisen van deze soorten. Derhalve hoeft er in de planvorming geen rekening gehouden te worden met de aanwezigheid van vogelsoorten waarvan de nestplaats jaarrond beschermd is. Wel zijn er een aantal broedplaatsen van algemene vogelsoorten waargenomen, deze zijn met name aanwezig in de opgaande groene waarden aan de achterzijde van 't Uivernest. De opgaande begroeiingen in dit deel worden daarnaast door vele vogelsoorten gebruikt als foerageergebied. Bij de uitvoering van de werkzaamheden dient rekening gehouden te worden met broedende vogels. Dit kan eenvoudig gedaan worden door de te rooien beplantingen te verwijderen buiten het broedseizoen om. Met inachtneming van deze voorwaarde kan de voorgenomen ruimtelijke ontwikkeling betreffende vogels in overeenstemming met de Flora- en faunawet uitgevoerd worden.

Binnen het plangebied zijn geen permanente oppervlaktewateren aanwezig, de aanwezigheid van vissen en geschikt voortplantingswater voor amfibieën kan hierdoor worden uitgesloten. Als leefgebied voor amfibieën is het plangebied door de aanwezige vergharding en afwezigheid van goede schuilplaatsen niet geschikt. Soorten die in het gebied kunnen voorkomen zijn bruine kikker en gewone pad. Voor de genoemde soorten geldt een algemene vrijstelling van de Flora-

² NB: indien het vleermuisonderzoek in het voorjaar van 2013 uitgevoerd kan worden, zal het onderzoek medio september afgerond kunnen worden, het is voor de planning voor het vaststellen van het bestemmingsplan van belang rekening te houden met de (lange) tijd die nodig is voor het uitvoeren van dit onderzoek.

en faunawet bij ruimtelijke ontwikkelingen. Er worden geen streng beschermde amfibieën in het plangebied verwacht. Het voorkomen van streng beschermde amfibieën en reptielen in het plangebied is gezien de ligging niet waarschijnlijk. Er zijn geen negatieve effecten te verwachten op (streng) beschermde vissen, amfibieën of reptielen.

Voor beschermde ongewervelde soorten heeft het plangebied geen waarde door het ontbreken van geschikte biotopen en vegetaties. Het voorkomen van beschermde ongewervelde soorten is hierdoor met voldoende zekerheid uit te sluiten omdat dergelijke soorten zeer specifieke eisen aan hun leefomgeving stellen. Derhalve zijn negatieve effecten op deze soortgroep redelijkerwijs niet te verwachten.

- *Ecologische Hoofdstructuur*

De Ecologische Hoofdstructuur is een robuust netwerk van natuurgebieden en tussenliggende verbindingzones. De begrenzing van de EHS is in Verordening Ruimte van provincie Noord-Brabant vastgelegd. Het projectgebied valt buiten de door Provincie Noord-Brabant aangewezen natuurgebieden van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS). Door de ontwikkeling zullen derhalve geen wezenlijke kenmerken van de EHS worden aangetast. In de planvorming voor het gebied hoeft geen rekening gehouden te worden met planologische bescherming van natuurwaarden.

Conclusies en aanbevelingen

Het gehele terrein ligt buiten de invloedssfeer van door de Natuurbeschermingswet beschermde Natura 2000-gebieden en geheel buiten de Ecologische Hoofdstructuur. Er hoeft geen rekening gehouden te worden met de wettelijke en planologische gebiedsbescherming. Het is op basis van de literatuurgegevens en het verkennende veldonderzoek redelijkerwijs uitgesloten dat de ruimtelijke ontwikkeling negatieve effecten zal hebben op streng beschermde vaatplanten, grondgebonden zoogdiersoorten, jaarrond beschermde nestplaatsen van vogels, vissen, amfibieën, reptielen en ongewervelde diersoorten.

Voor alle soorten, dus ook voor de soorten die zijn vrijgesteld van de ontheffingsplicht, geldt een zogenaamde 'algemene zorgplicht' (art. 2 Flora- en faunawet). Deze zorgplicht houdt in dat de initiatiefnemer passende maatregelen neemt om schade aan aanwezige soorten te voorkomen of zoveel mogelijk te beperken. Hierbij gaat het bijvoorbeeld om het niet verontrusten of verstoren in de kwetsbare perioden zoals de winterslaap, de voortplantingstijd en de periode van afhankelijkheid van de jongen. De zorgplicht geldt altijd en voor alle planten en dieren, of ze beschermd zijn of niet, en in het geval dat ze beschermd zijn ook als er ontheffing of vrijstelling is verleend.

In het kader van de algemene zorgplicht is het in de praktijk niet mogelijk om een ontheffing te verkrijgen voor het verwijderen of verstoren van aanwezige vogelnesten. Het is aan te bevelen om de benodigde werkzaamheden buiten het algemene broedseizoen te laten plaatsvinden. Dit is ruwweg de periode van maart tot september. Indien dit niet mogelijk is dient het terrein vóór afgaande aan de activiteiten behorende bij de ruimtelijke ontwikkeling onderzocht te worden op het voorkomen van broedende vogels. Als geen broedgevallen op het terrein of in de opgaande structuren direct rondom het plangebied aanwezig zijn, kan het plan in haar huidige vorm doorgang vinden.

Vervolgonderzoek

Om inzicht te verkrijgen in de mogelijke aanwezigheid van vaste verblijf- en/of rustplaatsen voor vleermuizen in de te slopen bebouwing is het noodzakelijk om een aanvullend soortspecifiek onderzoek naar vleermuizen uit te voeren. Eerdere onderzoeksgegevens sluiten het voorkomen van vleermuizen niet uit. Er dient een vleermuizenonderzoek conform het vigerende vleermuizenprotocol uitgevoerd te worden. Dit onderzoek dient uitgevoerd te worden voor de vaststelling van het bestemmingsplan. Indien er vaste rust- en verblijfplaatsen van vleermuizen aanwezig zijn, dan dient de functionele leefomgeving van de dieren te worden gewaarborgd. Voor vleermuizen kan dit inhouden dat bijvoorbeeld nieuwe verblijfplaatsen gecreëerd worden in het plangebied. Hiervoor kunnen aanvullende werkzaamheden in de vorm van een mitigatierapport en/of ontheffingsaanvraag noodzakelijk zijn.

Met inachtneming van bovenbeschreven voorwaarden en vervolgstappen kan het plan in overeenstemming met de natuurwetgeving en het natuurbeleid in Nederland plaatsvinden.

Biesbosch			
Habitattypen	Habitatsoorten	Broedvogelsoorten	Niet-Broedvogelsoorten
Beken en rivieren met waterplanten	Zeeprik	Aalscholver	Fuut
Slikkige rivieroeveren	Rivierprik	Roerdomp	Aalscholver
Stroomdalgraslanden	Elft	Bruine Kiekendief	Grote Zilverreiger
Ruigten en zomen (moerasspirea)	Fint	Porseleinhoen	Lepelaar
Ruigten en zomen (harig wilgenroosje)	Zalm	Ijsvogel	Kleine Zwaan
Glanshaver- en vossenstaarthooilanden (glanshaver)	Bittervoorn	Blauwhorst	Kolgans
Glanshaver- en vossenstaarthooilanden (grote vossenstaart)	Grote modderkruiper	Snor	Grauwe Gans
Vochtige alluviale bossen (zachthoutoibossen)	Kleine modderkruiper	Rietzanger	Brandgans
Vochtige alluviale bossen (essen-iepenbossen)	Rivierdonderpad		Smient
	Meervleermuis		Krakeend
	Bever		Wintertaling
	Noordse Woelmuis		Wilde eend
	Tonghaarmuts		Pijlstaart
			Slobeend
			Tafeleend
			Kuifeend
			Nonnetje
			Grote Zaagbek
			Zeearend
			Visarend
			Meerkoet
			Grutto

Loevestein, Pompveld & Kornsche Boezem			
Habitattypen	Habitatsoorten	Broedvogelsoorten	Niet-Broedvogelsoorten
Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden	Bittervoorn		
Slikkige rivieroeveren	Grote modderkruiper		
Stroomdalgraslanden	Kleine modderkruiper		
Glanshaver- en vossenstaarthooilanden (glanshaver)	Rivierdonderpad		
Vochtige alluviale bossen (zachthoutoibossen)	Kamsalamander		